

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Кафедра теорії та історії держави і права

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи та інновацій
проф. Бояр А. О.

« 23 » 06 2016 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк

« 06 » 06 2016 р.



Предмет та методи історико-правових досліджень

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

підготовки доктора філософії

галузь знань – 08 Право

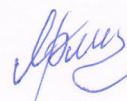
спеціальність – 081 Право

Програма нормативної навчальної дисципліни «Предмет та методи історико-правових досліджень» підготовки доктора філософії за спеціальністю 081 Право. – 10 квітня 2016 року.

Розробник: Яцишин М. М., доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри теорії та історії держави і права;

Рецензент:

доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент Академії правових наук України,
Заслужений юрист України

 Яриш О. Н.

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри теорії та історії держави і права

Протокол № 11 від 04 квітня 2016 р.

Завідувач кафедри:

 Яцишин М. М.

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією юридичного факультету

Протокол № 8 від 11 04 2016 р..

Голова науково-методичної комісії
юридичного факультету



Демчук А. М.

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

Протокол № 10 від 15 06 2016 р.

Програма навчальної дисципліни схвалена науковою радою університету

Протокол № 11 від 16 06 2016 р.

ВСТУП

Історія держави і права посідає важливе місце в системі юридичних дисциплін, вона розкриває історію державно-правового розвитку людства, закладає міцну основу для вивчення галузевих дисциплін, формує юридичне мислення, знайомить з формами політичних структур і основними правовими системами.

Проте, розв'язати завдання, які стають перед історією правових досліджень, забезпечити подальший її розвиток без науково обґрунтованої методології, як системи підходів і методів, органічної сукупності способів наукового дослідження, єдиних принципів та настанов, а також вчення про їх використання при дослідженні державно-правових явищ просто неможливо, в цьому і полягає актуальність даної навчальної дисципліни.

За роки активного розвитку вітчизняної історико-правової науки основна увага істориків-правознавців приділялась нагромадженню фактичного матеріалу, поглибленому вивченню тих чи інших деталей державно-правової історії. Проте, нові обставини життєдіяльності людей вимагають нового мислення, нового сприйняття, в тому числі і методології досліджуваних історичних явищ. Саме дослідженню методології у теоретико-історичних пошуках присвячує даних курс.

Він покликаний популяризувати ідею методологічного плюралізму, як одного з основних принципів сучасної юридичної науки. Адже, його цінність проявляється в тому, що він закріплює існування різноманітних теоретико-концептуальних підходів та методів у дослідженні історичних явищ у правознавстві, навіть таких, що відстоюють протилежні погляди.

Компетентності якими має оволодіти здобувач:

- Вміння створювати та інтерпретувати нові знання;
- Глибокі обґрунтовані знання основних подій та методологій їх дослідження основних подій та процесів світу; детальні або дуже детальні знання спеціальної області дослідження в поєднанні зі знаннями загальної

наукової дискусії та внеску до індивідуальної історичної області дослідження;

- Здатність знаходити, відбирати, контекстуалізувати та інтерпретувати значні кількості архівного та документального матеріалу;
- Здатність працювати у великій науковій групі, розуміючи відповідальність за результати роботи, та персональні зобов'язання;
- Демонструвати предметну та сучасну базу знань з курсу «Предмет та методи історико-правових досліджень»;
- Вміння проектувати, застосовувати та оцінювати предметного проекту дослідження;
- Демонструвати детальне розуміння великої кількості сучасних технік дослідження предмету курсу «Предмет та методи історико-правових досліджень»;
- Здатність демонструвати своєчасність та спланованість в дослідженні;
- Здатність визначати та задовольняти потреби особистого та наукового розвитку;
- Компетентність виконувати оригінальні дослідження щодо методології історико-правових досліджень, які створюють нові знання, звертаючи увагу на актуальні задачі/проблеми та використовуючи новітні наукові методи;
- Компетентність навчати студентів бакалаврського рівня на практичних та лабораторних заняттях;
- Компетентність інтерпретувати результати експериментів та брати участь в дискусіях із досвідченими науковцями стосовно наукового значення та потенційних наслідків отриманих результатів.

Програмні результати навчання

Здобувачі, зокрема:

- можуть застосувати свої знання і розуміння у мультидисциплінарних дослідженнях, дотичний зі сферою їх дослідження;

- здатні завершити розширений оригінальний результат дослідження що ґрунтується на критичному розгляді джерел та забезпечений необхідним науковим апаратом – таким, як нотатки, бібліографія та публікації відповідних документів;
- здатні презентувати результати дослідження в науковому та ненауковому контекстах, усно та письмово, у формі наукових семінарів, наукових зустрічей та громадських ініціатив;
- здатні подавати результати своїх досліджень іноземною мовою;
- мають можливості інтегрувати знання і формулювати судження з неповним або обмеженим набором інформації;
- можуть продемонструвати систематичне розуміння галузі вивчення і освоєння навичок і методів дослідження, пов'язаного з цією сферою знань;
- продемонструвати здатність до розробки, впровадження і адаптування власного дослідження у національну та міжнародну академічну спільноту;
- внести вклад, за допомогою власного оригінального дослідження, який розширює межі знань;
- здатні до критичного аналізу, оцінки та синтезу нових і складних ідей;
- володіють найпередовішим та спеціалізованими навичками та методами, в тому числі синтезу і оцінки, необхідних для розв'язання найважливіших проблем в області наукових досліджень і / або інновацій;
- демонструють значний авторитет, інновації у науковій та професійній діяльності, схильність до розробки нових ідей.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основною метою викладання дисципліни «Методологія історико-правових досліджень» є підготовка до практичної діяльності висококваліфікованих фахівців. Вивчення цієї дисципліни спрямоване на

усвідомлення аспірантами значення даного курсу права в системі права України, формування у них навичок щодо правильного застосування отриманих знань та правових норм при вирішенні практичних завдань.

Завдання навчальної дисципліни:

Завданням навчальної дисципліни є надання аспірантам систематичних знань з курсу методологія історико-правових досліджень, виховання в них поважного ставлення до Конституції, законів та підзаконних актів України.

2.ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема. Поняття методологія, метод, прийом у науковому дослідженні.

Типологія методів дослідження.

Логіка та методологія наукового дослідження. Поняття системного, комплексного та цілісного підходу в науковому дослідженні. Загальнонаукові, часткові та спеціальні методи дослідження. Головні компоненти методики наукового дослідження

Тема. Методологічні основи історико-правової науки.

Загальноюридичні методи, підходи та принципи в юридичних дослідженнях. Методологія історико-правової науки в контексті співвідношення історії та сучасності. Інтегративний підхід при визначенні методології історико-правового дослідження. Теоретико-методологічні засади періодизації історії держави і права.

Тема. Загальнонаукові методи у історико-правових дослідженнях.

Історичний і логічний методи у історико-правових дослідженнях. Метод сходження від конкретного до абстрактного й від абстрактного до конкретного. Метод структурно-функціонального аналізу у історико-правових дослідженнях.

Тема. Спеціально-наукові методи історико-правових досліджень.

Апологія дескриптивного методу. Світ-системний підхід в історико-правовому дослідженні. Порівняльно-правовий метод в історико-правових дослідженнях. Особливості застосування методу правової реконструкції.

Тема. Принцип історизму у правових дослідженнях. Роль принципу історизму в наукових дослідженнях.

Поняття історизму у правових дослідженнях. Тлумачення терміну «історія». Особливості застосування принципу історизму у правознавстві. Співвідношення логічного та історичного у пізнанні права.

Тема. Поняття, терміни і категорії історико-правової науки.

Теоретико-методологічні проблеми понятійно-категоріального апарату історико-правової науки. Герменевтика та семіотика в історико-правових дослідженнях. Наукознавчі категорії «школа», «напрямок», «течія» в юридичній науці.

3. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Залік, екзамен.

Перелік питань на залік:

1. Дайте сутність визначення поняття методології науки.
2. Дайте сутність визначення поняття критерій.
3. Дайте сутність визначення поняттям гіпотези, теорії, наукової ідеї, а також дайте методи її генерування.
4. Дайте визначення класифікації наук.
5. Дайте технологію дослідження та її елементи.
6. Викладіть принципи розвитку наук.
7. Розкрийте сутність поняття "емпіричне дослідження".

8. Назвіть основні методи емпіричного дослідження.
9. Охарактеризуйте сутність методу спостереження. Назвіть вимоги до спостереження.
10. Назвіть етапи проведення спостереження.
11. Розкрийте сутність методу вимірювання.
12. Розкрийте сутність методу порівняння. Назвіть види порівняння.
13. Розкрийте сутність методу узагальнення.
14. Охарактеризуйте сутність методу експерименту.
15. Назвіть види експерименту.
16. У чому полягає особливість теоретичних методів наукового дослідження?
17. Дайте характеристику основних етапів проведення теоретичних досліджень.
18. Які серед загальнонаукових методів найчастіше використовуються на теоретичному рівні дослідження?
19. Охарактеризуйте такі теоретичні методи дослідження, як аналіз та синтез.
20. Поясніть сутність індуктивного та дедуктивного методів наукового дослідження.
21. У чому полягає зміст методів порівняння, формалізації та абстрагування?
22. Розкрийте особливості методу моделювання.
23. Дайте визначення сутності поняття "наукове видання".
24. Чим відрізняються науково-дослідні та джерелознавчі наукові видання?
25. Що відноситься до наукових неперіодичних видань.
26. Які ви знаєте види монографій?
27. Наведіть форми висвітлення підсумків наукової роботи.
28. Наведіть види рефератів.
29. Що відноситься до результатів винахідницької діяльності?
30. Де може відбуватися усна передача інформації про наукові результати?
31. Дайте визначення сутності наукової конференції, їх види. 32. Які ви знаєте форми участі в дискусії?
33. Що таке науково-дослідний процес?

34. Поясніть, що розуміють під науковим напрямом, проблемою, комплексною проблемою, темою, науковим питанням.
35. Наведіть стадії науково-дослідного процесу.
36. Охарактеризуйте окремі стадії науково-дослідного процесу.
37. Назвіть структурні елементи програми дослідження.
38. Дайте визначення об'єкта й предмета дослідження.
39. Назвіть загальні критерії обґрунтування теми наукового дослідження.
40. Охарактеризуйте етапи створення нової інформації.
41. Поясніть, що є планами наукового дослідження.
42. Охарактеризуйте безпосередні впливи на продуктивність діяльності науковця.
43. Поясніть, що включає системи елементів наукової організації праці.

Перелік питань на екзамен:

1. Логіка та методологія наукового дослідження
2. Поняття системного, комплексного та цілісного підходу в науковому дослідженні
3. Загальнонаукові, часткові та спеціальні методи дослідження
4. Головні компоненти методики наукового дослідження
5. Загальноюридичні методи, підходи та принципи в юридичних дослідженнях.
6. Методологія історико-правової науки в контексті співвідношення історії та сучасності.
7. Інтегративний підхід при визначенні методології історико-правового дослідження.
8. Теоретико-методологічні засади періодизації історії держави і права.
9. Історичний і логічний методи у історико-правових дослідженнях.
10. Метод сходження від конкретного до абстрактного й від абстрактного до конкретного.

11. Метод структурно-функціонального аналізу у історико-правових дослідженнях.
12. Апологія дескриптивного методу.
13. Світ-системний підхід в історико-правовому дослідженні.
14. Порівняльно-правовий метод в історико-правових дослідженнях.
15. Особливості застосування методу правової реконструкції.
16. Теорія метафори в історико-правових дослідженнях.
17. Автономія і регіоналізм: проблеми методології дослідження.
18. Методологія дослідження терміну «закон».
19. Історико-правове джерелознавство в контексті антропологізації історико-правового знання.
20. Розвиток юридичного джерелознавства в Україні.
21. Джерела історії української правової думки.
22. Класифікація джерел дисертаційного дослідження та оцінка ступеня їх достовірності.
23. Система джерел та система правових актів: аспекти співвідношення.
24. Плюралізм джерел у контексті системного підходу.
25. Юридична біографістика.
26. Поняття історизму у правових дослідженнях.
27. Тлумачення терміну «історія».
28. Особливості застосування принципу історизму у правознавстві.
29. Співвідношення логічного та історичного у пізнанні права.
30. Теоретико-методологічні проблеми понятійно-категоріального апарату історико-правової науки.
31. Герменевтика та семіотика в історико-правових дослідженнях.
32. Наукознавчі категорії «школа», «напрямок», «течія» в юридичній науці.

4. МЕТОДИ ТА ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

При вивченні даної дисципліни використовуються наступні методи навчання:

Метод ілюстрування — оснащення ілюстраціями статичної (нерухомої) наочності, плакатів, малюнків, картин, карт, схем та ін.

Метод демонстрування — показ різноманітних наочних об'єктів — реальних предметів (безпосередня наочність) та їх зображень (опосередкована наочність).

Вправи — цілеспрямоване, багаторазове повторення студентами певних дій та операцій (розумових, практичних) для формування навичок і вмінь.

Засоби навчання, що використовуватимуться при вивченні дисципліни:

Таблиці — найпоширеніший, традиційний вид друкованих засобів, що належать до зорової наочності. Вони забезпечують довготривале, не обмежене у часі експонування мовного матеріалу, дуже прості у використанні.

Таблиця передбачає не просто показ матеріалу, але й його групування, систематизацію. Дидактична функція демонстраційних таблиць полягає в тому, що вони дають учням орієнтири для застосування правил. Їх найчастіше використовують при вивченні складних тем.

Демонстраційні картки подають матеріал частинами, відображають одне й те саме явище багаторазово, полегшуючи запам'ятовування конкретного матеріалу.

Методами та засобами діагностики успішності є: усне опитування, контрольні роботи, самостійні роботи тощо.

5. СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бочарников Д. Чи дійсно юридичне право було єдиним інструментом державного управління суспільством в Київській Русі ?/ Д. Бочарников // Право України. – 1997. – № 11.
2. Брайчевський М. Київська Русь. Конспект історії України. Нова концепція / М. Брайчевський // Старожитності. – 1991. – Ч. 6.

3. Брайчевський М. Ю. Русь – Україна і Русь – Росія / М. Ю. Брайчевський // Історія українського середньовіччя: Козацька Доба: зб.наук. праць у 2-х ч. – К.,1995. – Ч. 1.
4. Рибаків Б. Нова концепція нашої державності / Б. Рибаків //Наука і суспільство. – 1990. – № 7.
5. Бурчак Ф. Г. Про державу і право / Ф. Г. Бурчак. – К., 1979.
6. Дорошенко Д. І. Огляд української історіографії / Д. І. Дорошенко. – К., 1996.
7. Завольнюк В. Принцип історизму в право- та державознавстві / В. Завольнюк // Право України. – 1998. – № 2.
8. Зашкільняк Л. О. Вступ до методології історії / Л. О. Зашкільняк. – Львів, 1996.
9. Костецький М. Методологічні проблеми творення нового українського права / М. Костецький // На шляху до правової держави. – Львів,1992.
10. Кульчицький С. Проблеми періодизації вітчизняної історії / С. Кульчицький // Історія України. – 1998. – № 36.
11. Петрова Л.В. Методологія правознавства: філософський дискурс / Л. В. Петрова // Правознавство: доповіді і повідомлення III Міжнародного конгресу українців. – Харків, 1996.